

TŘI SOUSEDNÍ ZEMĚ VÝCHODNÍHO PARTNERSTVÍ NA JIŽNÍM KAVKAZU

Politika Východního partnerství EU, jež započala v roce 2009, se týká šesti postsovětských států: Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie, Běloruska, Moldavska a Ukrajiny. Východní partnerství má podporovat úsilí o politické, společenské a hospodářské reformy v těchto zemích v zájmu posílení demokratizace a řádné správy, energetické bezpečnosti, ochrany životního prostředí a hospodářského a společenského rozvoje. Všechny zúčastněné země (s výjimkou Běloruska, jehož členství bylo pozastaveno) vysílají delegace do Parlamentního shromáždění Euronest.

Vedle činnosti výborů, které mají v kompetenci zahraniční záležitosti a mezinárodní obchod, má Evropský parlament stálou delegaci pro vztahy s jižním Kavkazem ([DSCA](#)), která dohlíží na vztahy EU se třemi zeměmi jižního Kavkazu v rámci Parlamentního výboru pro přidružení EU–Gruzie, Parlamentního výboru pro partnerství EU–Arménie a Výboru pro parlamentní spolupráci EU–Ázerbájdžán a sleduje činnost zvláštního zástupce EU pro jižní Kavkaz a krizi v Gruzii.

GRUZIE

V červenci 2016 vstoupila v platnost [dohoda o přidružení mezi EU a Gruzii](#), jejíž součástí je prohloubená a komplexní zóna volného obchodu. Gruzie vyvíjí značné úsilí o sladění svých právních předpisů s normami EU, což vedlo mj. ke zrušení vízové povinnosti pro krátkodobé pobyty v schengenském prostoru od března 2017. EU je s 20,5% podílem na celkovém obchodu Gruzie ([2022](#)) jejím nejdůležitějším obchodním partnerem. EU je také největším poskytovatelem finanční pomoci Gruzii. Na období 2021–2024 bylo Gruzii přiděleno 340 milionů EUR. Mezi prioritní oblasti patří hospodářství, instituce, právní stát, bezpečnost, životní prostředí a odolnost vůči změně klimatu, digitální transformace, rovnost žen a mužů a inkluzivní společnost. Poslední zasedání Rady přidružení EU–Gruzie, která dohlíží na provádění dohody o přidružení, se konalo 20. února 2024 v Bruselu.

Politická a hospodářská transformace Gruzie, která započala v roce 1989, byla poznamenána občanskou válkou, územními konflikty a prudkým hospodářským propadem. Zatímco oblasti Cchinvali / Jižní Osetie a Abcházie jsou stále okupovány Ruskem, upírají Gruzínci své naděje ke sblížení s EU a NATO. V návaznosti na žádost Ukrajiny o přistoupení k Evropské unii podala Gruzie (spolu s Moldavskou republikou) dne 3. března 2022 svou vlastní žádost o udělení statusu kandidátské země. Evropská rada se rozhodla udělit status kandidátské země Gruzii 14. prosince 2023, a to za předpokladu, že budou učiněny příslušné kroky stanovené v [doporučení Komise ze dne 8. listopadu 2023](#). V březnu 2024 schválila vláda akční plán pro integraci Gruzie do EU na rok 2024.

EU opakovaně zdůrazňuje svou neochvějnou podporu nezávislosti, svrchovanosti a územní celistvosti Gruzie v rámci jejích mezinárodně uznaných hranic, což vyzdvihl

i Evropský parlament ve svém [usnesení ze dne 14. června 2018](#) o okupovaných gruzínských územích 10 let po ruské invazi a ve svém nejnovějším usnesení ze dne 28. února 2024 o [provádění společné zahraniční a bezpečnostní politiky](#).

EU podporuje úsilí o urovnání konfliktu prostřednictvím zvláštního zástupce EU pro jižní Kavkaz a krizi v Gruzii, pozorovatelské mise Evropské unie a nástroje EU přispívajícího ke stabilitě a míru, čímž doplňuje ženevská mezinárodní jednání. Strategický dialog mezi EU a Gruzii o otázkách bezpečnosti je známkou důvěry ve vztazích mezi oběma stranami. Gruzie rovněž významně přispěla k několika operacím v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky EU, a to na základě rámcové dohody o účasti Gruzie, která vstoupila v platnost v roce 2014. Na druhou stranu se Gruzie nepřipojila k sankcím, které byly uvaleny na Rusko a Bělorusko pod vedením EU. V květnu 2023 vyvolalo pochybnosti ohledně závazku Gruzie dosáhnout souladu s EU rozhodnutí gruzínské vlády obnovit lety do Ruska.

Gruzínské politické a mediální prostředí je i nadále ostře polarizované. Řada událostí, k nimž došlo v posledních několika letech, poukázala na úpadek demokracie a oslabování občanských svobod. Patří mezi ně zjištěné nedostatky a nekalé praktiky během parlamentních voleb v roce 2020 a obecních voleb v roce 2021, jakož i několik verbálních nebo fyzických útoků na novináře a pracovníky sdělovacích prostředků. Gruzínská vládnoucí strana v poslední době znovu předložila návrh zákona, který by zpřísnil restrikce vůči občanské společnosti, a to navzdory tomu, že lidskoprávní subjekty a mezinárodní partneři včetně EU a USA nad touto legislativní iniciativou vyjádřili znepokojení. Pokud by byl tento návrh přijat, musely by organizace občanské společnosti, které dostávají více než 20 % svých finančních prostředků z vnějších zdrojů, podávat prohlášení, že „sledují zájmy zahraniční moci“. V gruzínském hlavním městě Tbilisi se uskutečnily masové demonstrace, na nichž lidé požadovali, aby byl návrh zákona stažen, neboť podle jejich názoru usiluje o diskreditaci nezávislých organizací a sdělovacích prostředků financovaných ze zahraničí a je krokem, který zemi odklání od Evropy a přiklání k Rusku. Proces reformy často brzdí trvalé napětí mezi vládnoucí většinou a opozicí a nedostatečná transparentnost a inkluzivnost. V říjnu 2024 se v Gruzii mají konat parlamentní volby, které budou velkou zkouškou gruzínské demokracie. EU je znepokojena řadou opatření vládnoucí většiny, včetně ignorování doporučení Benátské komise týkajících se volebního práva, opakovaných pokusů o přijetí zákona o „zahraničních agentech“ a zdánlivého prohlubování vztahů s Ruskem a vzdalování se Západu. Gruzínská společnost podle průzkumů veřejného mínění zároveň široce podporuje přistoupení Gruzie k EU, a to i na úkor omezování obchodních vztahů s Ruskem. Nadcházející volby jsou proto považovány za klíčový okamžik pro budoucnost Gruzie.

A. Postoj Evropského parlamentu a meziparlamentní spolupráce

Evropský parlament byl vždy silným zastáncem evropských ambicí gruzínského lidu. Upozorňoval, že je důležité provést příslušné kroky stanovené v doporučení Komise ze dne 8. listopadu 2023, včetně opatření týkajících se boje proti dezinformacím, prosazování společné zahraniční a bezpečnostní politiky, zlepšení parlamentního dohledu a odstranění politické polarizace, deoligarchizace a boje proti korupci. Kromě toho Evropský parlament dne 9. června 2022 přijal [usnesení](#) o porušování svobody sdělovacích prostředků a bezpečnosti novinářů v Gruzii. V tomto dokumentu poslanci kritizovali zejména to, že strana Gruzínský sen a její zakladatel, oligarcha Bidzina

Ivanišvili, postupně získávají kontrolu nad státními strukturami, a poukázali rovněž na výrazné zhoršení mediálního prostředí v zemi.

Vzájemné meziparlamentní vztahy jsou rozvíjeny v rámci [Parlamentního výboru pro partnerství](#), který se naposledy sešel 8. března 2023. Účastníci zasedání při této příležitosti ocenili pokrok v technických oblastech, ale poslanci Evropského parlamentu vyjádřili politování nad negativními trendy v oblasti právního státu, nezávislosti a efektivity soudnictví, pracovního práva a zásad nediskriminace. Vyzvali své gruzínské protějšky, aby spolupracovali se zúčastněnými stranami z řad občanské společnosti na řešení 12 klíčových priorit stanovených Evropskou komisí. Rovněž vzali na vědomí další zhoršování situace v oblasti lidských práv v okupovaných regionech.

Dne 14. prosince 2022 přijal Evropský parlament na základě zprávy vypracované stálým zpravodajem Svenem Mikserem (S&D, Estonsko) usnesení [o provádění dohody o přidružení mezi EU a Gruzii](#). Poslanci vzali na vědomí reformy, které v Gruzii nadále probíhají, vyzvali však k systematictějšímu zapojení subjektů občanské společnosti do rozhodování a vyjádřili politování nad zhoršujícími se trendy v oblasti právního státu, zejména případy zpolitizované justice.

Evropský parlament rovněž přijal dvě zásadní usnesení: O [porušování svobody sdělovacích prostředků a bezpečnosti novinářů v Gruzii](#) (9. června 2022) a o [situaci bývalého gruzínského prezidenta Michaila Saakašviliho](#) (15. února 2023).

Pokud jde o činnosti Parlamentu na podporu demokracie, je Gruzie od roku 2017 prioritní zemí. Gruzie se však opakovaně odmítá zapojit do programu spolupráce v oblasti využívání mechanismu parlamentního dohledu nebo do dialogu Jeana Monneta s cílem řešit otázku chronické politické polarizace, což donutilo Parlament omezit své ambice, dokud parlamentní většina nezaujme konstruktivnější přístup.

B. Volební pozorovatelské mise

Do Gruzie zamířilo několik misí Úřadu OBSE pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR), které v této zemi od roku 1995 monitorují parlamentní, prezidentské a místní volby. Jak je pro OBSE obvyklé, byli součástí misí OBSE/ODIHR také pozorovatelé Evropského parlamentu. Poslední volební pozorovatelská mise se uskutečnila v roce 2021 během místních voleb. Mezinárodní pozorovatelé [zjistili](#), že místní volby byly obecně dobře zorganizovány, ale konaly se v kontextu vleklé politické krize a vyznačovaly se vyhrcovanou polarizací. Byly rovněž poznamenány četnými stížnostmi na zastrašování, kupování hlasů, tlaku na kandidáty a voliče a nerovné podmínky.

ARMÉNIE

Vztahy Arménie s EU jsou založeny na [Dohodě o komplexním a posíleném partnerství](#), která byla podepsána v listopadu 2017 a plně vstoupila v platnost dne 1. března 2021. Tato dohoda, která nahradila předchozí dohodu o partnerství a spolupráci z roku 1999, prohlubuje dvoustranné vztahy v řadě oblastí a zároveň zajišťuje slučitelnost s členstvím Arménie v Euroasijské hospodářské unii (EAHU). Výměna s EU-27 představuje přibližně **16 %** celkového obchodu Arménie (2022) a EU je po Rusku druhým největším obchodním partnerem této země. S ohledem na dynamický rozvoj vztahů mezi EU a Arménií a společný zájem na prohloubení vztahů založených na

společných hodnotách se obě strany v únoru 2024 dohodly, že zahájí přípravy nového programu partnerství EU–Arménie pro ambicióznější spolupráci ve všech oblastech.

Politická situace v Arménii se radikálně změnila v květnu 2018, kdy se po pokojných protestech dostal k moci vůdce opozice Nikol Pašinjan (tzv. sametová revoluce) a nová vláda zahájila ambiciózní reformní program, mimo jiné v oblasti právního státu, transparentnosti a boje proti korupci. Předčasné parlamentní volby v červnu 2021 tento kurz znovu potvrdily, přičemž vládnoucí Strana společenské smlouvy získala 54 % hlasů, a to navzdory domácímu politickému odporu a velkým humanitárním problémům po porážce ve druhé válce o Náhorní Karabach v roce 2020.

Šestitýdenní válka rozpoutaná Ázerbájdžánem byla v tomto vleklém konfliktu největší erupcí násilí od příměří z roku 1994. Skončila příměřím zprostředkovaným Ruskem 9. listopadu 2020. Arménie v průběhu konfliktu ztratila kontrolu nad částí Náhorního Karabachu – dříve autonomního útvaru v rámci Ázerbájdžánské SSR s etnicky arménským obyvatelstvem a od rozpadu Sovětského svazu de facto neuznaným státem – a přilehlými ázerbájdžánskými územími, které Arménie okupovala 26 let. Napětí dosáhlo nového vrcholu poté, co Ázerbájdžán v září 2022 zaútočil na cíle na území Arménské republiky (tj. nikoli Náhorního Karabachu). Po devítiměsíční blokádě Náhorního Karabachu, která vedla k závažné humanitární krizi, zahájil Ázerbájdžán 19. září 2023 vojenskou ofenzivu proti regionu, která si vyžádala stovky mrtvých a vedla k porážce faktického státu a jeho konečnému rozpadu. Během několika dní uprchla z Karabachu do Arménie celá místní populace Arménů, tedy více než 100 000 lidí.

EU postupně zvyšuje svou angažovanost v Arménii a zintenzivňuje pomoc, kterou této zemi poskytuje, zejména při řešení četných problémů souvisejících s konfliktem, včetně situace s uprchlíky. Evropská unie poskytuje podporu Arménii především prostřednictvím evropského nástroje Globální Evropa, v jehož rámci bylo na období 2021–2024 přiděleno zhruba 180 milionů EUR. Ta se zaměřuje zejména na budování obrany a na pokračující podporu reforem v zemi s cílem posílit demokracii a právní stát. Část těchto finančních prostředků přispívá k hospodářskému a investičnímu plánu EU pro Arménii, který zahrnuje balíček grantů, půjček a záruk s potenciálem mobilizovat veřejné a soukromé investice ve výši přibližně 2,6 miliardy EUR. EU znovu potvrdila svou neochvějnou podporu svrchovanosti, demokracii, územní celistvosti a socioekonomické odolnosti Arménie a zavázala se předložit plán odolnosti a růstu pro Arménii na období 2024–2027 v hodnotě 270 milionů EUR.

Prostřednictvím předsedy Evropské rady se EU aktivně podílí na úsilí o dosažení diplomatického řešení arménsko-ázerbájdžánského konfliktu, přičemž zdůrazňuje, že toto řešení musí být založeno na zásadách vzájemného uznání územní celistvosti a nedotknutelnosti mezinárodně uznaných hranic podle deklarace z Almaty z roku 1991. Zdůrazňuje rovněž, že Ázerbájdžán musí zajistit ochranu práv a bezpečnosti Arménů z Karabachu, aby se mohli bezpečně navrátit do své vlasti, budou-li si to přát. Podél hranic s Ázerbájdžánem jsou od února 2023 na pozvání Arménie rozmístěni civilní pozorovatelé EU jako součást [mise EU v Arménii](#), což se ukázalo být klíčové pro zajištění bezpečnosti v tomto regionu.

A. Postoj Evropského parlamentu a meziparlamentní spolupráce

Evropský parlament je pevným zastáncem arménské demokracie a mírového řešení dlouhodobého konfliktu s Ázerbájdžánem. V [březnu 2023](#) přijal Parlament komplexní

usnesení o vztazích mezi EU a Arménií, v němž dal jasně najevo, že podporuje demokratické reformy v zemi a bude usilovat o prohloubení dvoustranných vztahů a o větší angažovanost Evropské unie v oblasti bezpečnosti, zejména prostřednictvím mise EU v Arménii a pomocí mediační činnosti. V [říjnu 2023](#) Parlament „důrazně odsoudil předem naplánovaný a bezdůvodný vojenský útok Ázerbájdžánu“ proti Arménům z Náhorního Karabachu a vyzval k podstatnému navýšení pomoci EU Arménii v reakci na příliv uprchlíků, hrozby ze strany Ázerbájdžánu a pokusy Ruska o destabilizaci. Rovněž požadoval rozhodnou reakci EU na kroky Ázerbájdžánu, včetně cílených sankcí a komplexního přehodnocení vzájemných vztahů. V [březnu 2024](#) Parlament velmi uvítal zájem Arménie o užší vazby s EU a poznamenal, že „pokud by Arménie měla zájem požádat o status kandidátské země a pokračovat v trvalých reformách upevňujících demokracii, mohlo by to být východiskem pro transformaci vztahů mezi EU a Arménií“. V [lednu 2023](#) pak Parlament ostře kritizoval „vojenskou agresi Ázerbájdžánu“ ze září 2022, a „nelegální blokádu Lačinského koridoru“ a [vyjádřil politování](#) nad jejími humanitárními důsledky. Ve svém usnesení z [března 2022](#) Parlament důrazně odsoudil „přetrvávající politiku Ázerbájdžánu, kdy se tato země snaží ... o vymazání a popírání existence arménského kulturního dědictví v Náhorním Karabachu a v jeho okolí“. V [květnu 2021](#) přijal Parlament usnesení, v němž zejména vyzval k okamžitému a bezpodmínečnému propuštění všech arménských válečných zajatců a dalších zajatců, které stále Ázerbájdžán zadržuje. Na ozbrojený konflikt, který v Náhorním Karabachu proběhl v roce 2020, zareagoval Parlament v [lednu 2021](#) usnesením, v němž vyjádřil politování nad tím, že „změny současného stavu byly provedeny za použití vojenské síly“, a zdůraznil, že je dosud třeba nalézt „trvalé řešení“. Rovněž zopakoval, že jednání o trvalém řešení by mělo být založeno na zásadách nepoužití síly, územní celistvosti a rovných práv a sebeurčení národů, o něž se opírají základní zásady Minské skupiny OBSE. V roce [2015](#) přijal Evropský parlament usnesení o stém výročí genocidy Arménů.

Vzájemné meziparlamentní vztahy jsou rozvíjeny v rámci [Parlamentního výboru pro partnerství](#), který se naposledy sešel v [březnu 2023](#). Poslanci, kteří se situaci v Arménii intenzivně věnují, vydali ke konfliktu řadu [prohlášení](#). Zdůraznili přitom, že je třeba vyjednat komplexní řešení, a poukázali na řadu problémů, které je třeba řešit: ázerbajdžánská blokáda a vojenské obsazení Náhorního Karabachu, incidenty a útoky na hranicích, zadržování arménských občanů, nášlapné miny, štvavá rétorika, přístup pro humanitární pomoc a ochrana kulturního dědictví.

B. Volební pozorovatelské mise

Arménii několikrát navštívili poslanci Evropského parlamentu jako účastníci volebních pozorovatelských misí OBSE/ODIHR, a to i během předčasných parlamentních voleb v roce 2018. Volby v roce 2018 byly hodnoceny kladně jako dobře zorganizované a s minimálními nesrovnalostmi a delegace Evropského parlamentu [konstatovala](#), že počet pochybení při volbách výrazně poklesl. Vzhledem k pandemii COVID-19 nebyl Evropský parlament schopen vyslat pozorovatelskou misi k volbám v červnu 2021, avšak poslanci [vzali na vědomí](#) jejich celkově pozitivní hodnocení ze strany OBSE/ODIHR.

ÁZERBÁJDŽÁN

EU a Ázerbájdžán uzavřely v roce 1999 [dohodu o partnerství a spolupráci](#). Jednání o posílené dohodě byla zahájena v únoru 2017, ale zatím byla bezvýsledná. EU je klíčovým obchodním partnerem Ázerbájdžánu – uskutečňuje s EU přibližně [52 %](#) svého celkového obchodu (2022), zejména díky vývozu ropy a zemního plynu do Unie, přičemž [dodávky ropy v roce 2022 představovaly 4,1 % a dodávky zemního plynu 3,7 %](#) dovozu do EU. Vývoz zemního plynu z Ázerbájdžánu do EU byl zahájen v prosinci 2020 po dokončení projektu jižního koridoru. V červenci 2022 EU a Ázerbájdžán oznámily záměr do roku 2027 kapacitu této trasy zdvojnásobit.

Ázerbájdžán se na indexu demokracie společnosti Economist Intelligence Unit z roku 2022 umístil na [134.](#) místě ze 167 a ve zprávě o svobodě ve světě za rok 2023 byl označen za „[nesvobodnou zemi](#)“. Prezident İlham Alijev, který v současnosti vykonává své páté funkční období, v roce 2003 vystřídal svého otce Hejdara Alijeva. V roce 2017 jmenoval do nově vytvořené funkce první viceprezidentky svou manželku Mehriban Alijevovou. Podle poslední výroční zprávy EU o lidských právech a demokracii ve světě zveřejněné v [červenci 2023](#) je „současný stav, pokud jde o ochranu lidských práv a základních svobod a dodržování zásad právního státu v Ázerbájdžánu, nadále znepokojující“, zejména kvůli nedostatečné nezávislosti soudnictví, omezování základních svobod, včetně svobody projevu, shromažďování a sdružování, a stejně tak i zastrašování, zatýkání, věznění a trestní stíhání obránců lidských práv, občanských aktivistů, novinářů a představitelů opozice. Politický pluralismus se dále omezil po přijetí nového zákona o politických stranách.

Ázerbájdžánské vítězství v šestitýdenní válce s Arménií o Náhorní Karabach, která začala v září 2020, postavení prezidenta Alijeva dále posílilo. V důsledku příměří ze dne 9. listopadu 2020 získal Ázerbájdžán opět kontrolu nad okresy sousedícími s Náhorním Karabachem, jež byly arménskými silami okupovány po více než 26 let, což otevírá cestu k budoucímu návratu stovek tisíc vnitřně vysídlených osob. Zmocnil se rovněž části Náhorního Karabachu jako takového, což byla dříve autonomní oblast, která je mezinárodně uznávána jako součást Ázerbájdžánu, avšak je obydlena etnickými Armény. V září 2023, po devítiměsíční blokádě zbylého území Náhorního Karabachu, která vedla ke kritické humanitární situaci, zahájil Ázerbájdžán proti regionu vojenskou ofenzívu, která skončila porážkou faktického státu Arménů a jeho rozpadem. Během několika dní uprchla z Karabachu do Arménie celá místní populace Arménů, tedy více než 100 000 lidí. K nebezpečné eskalaci došlo v září 2022, kdy Ázerbájdžán zaútočil přímo na území Arménie, což vyvolalo obavy z rozšíření konfliktu za hranice Náhorního Karabachu.

EU se aktivně zapojila do úsilí o dosažení vyjednaného řešení arménsko-ázerbájdžánského konfliktu, zejména prostřednictvím mediační činnosti předsedy Evropské rady. Zdůrazňuje, že je třeba zajistit vzájemný respekt k svrchovanosti a územní celistvosti, přistoupit k vymezení mezistátní hranice a zajistit ochranu práv a bezpečnosti Arménů z Karabachu s cílem umožnit jejich bezpečný návrat do vlasti, budou-li si to přát. Od února 2023 působí v Arménii evropští pozorovatelé, kteří pomáhají zajistit bezpečnost v regionu. Ázerbájdžán však s rozmístěním pozorovatelů EU na své straně hranice nesouhlasil.

A. Postoj Evropského parlamentu a meziparlamentní spolupráce

V [březnu 2023](#) přijal Evropský parlament rozsáhlé usnesení o vztazích mezi EU a Ázerbájdžánem, v němž vyjádřil „hluboké znepokojení nad tím, že porušování základních lidských práv v Ázerbájdžánu je systematické a rozsáhlé a zasahuje práva občanů na svobodu a bezpečnost“. Zdůraznil, že další spolupráce mezi EU a Ázerbájdžánem by měla být podmíněna hmatatelným pokrokem této země v dodržování mezinárodních norem a mezinárodních závazků a že propuštění všech politických vězňů je nezbytnou podmínkou pro uzavření nové dohody o partnerství. Zároveň uvítal humanitární pomoc, kterou Ázerbájdžán poskytuje Ukrajině, a ocenil úlohu Ázerbájdžánu jako dodavatele energie z fosilních paliv do EU. Usnesení rovněž důrazně odsoudilo agresi Ázerbájdžánu vůči Arménii ze září 2022 a blokádu Lačinského koridoru a vyzvalo zejména Ázerbájdžán, aby respektoval rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora týkající se blokády a umožnil přítomnost pozorovatelů EU, kteří působí v Arménii, také na ázerbájdžánské straně hranic.

V [říjnu 2023](#) Parlament „důrazně odsoudil předem plánovaný a neodůvodněný vojenský útok Ázerbájdžánu“ proti Arménům z Náhorního Karabachu a požadoval rozhodnou reakci EU na kroky Ázerbájdžánu, včetně cílených sankcí, pozastavení jednání o posílené dohodě o partnerství mezi EU a Ázerbájdžánem, pozastavení memoranda o porozumění v oblasti energetiky a přehodnocení vzájemných vztahů. V předchozích usneseních Parlament v [lednu 2023](#) ostře kritizoval „vojenskou agresi Ázerbájdžánu“ ze září 2022, a „nelegální blokádu Lačinského koridoru“ a [vyjádřil politování](#) nad jejími humanitárními důsledky. Ve svém usnesení z [března 2022](#) Parlament důrazně odsoudil „přetrvávající politiku Ázerbájdžánu, kdy se tato země snaží ... o vymazání a popírání existence arménského kulturního dědictví v Náhorním Karabachu a v jeho okolí“. V [květnu 2021](#) přijal Parlament usnesení, v němž zejména vyzval k okamžitému a bezpodmínečnému propuštění všech arménských válečných zajatců a dalších zajatců, které stále Ázerbájdžán zadržuje.

V usnesení ze [září 2023](#) Evropský parlament upozornil na případ politického vězně Dr. Gubada Ibadoghlu a naléhavě vyzval ázerbájdžánské orgány, aby „propustily všechny politické vězně, nezávislé novináře a obránce lidských práv, stáhly veškerá politicky motivovaná obvinění proti nim a ukončily represí mimo území Ázerbájdžánu“. V roce [2019](#) přijal Parlament usnesení, v němž vyzval k okamžitému propuštění blogera vystupujícího proti korupci Mehmána Hüsejnova a dalších politických vězňů. V roce [2017](#), v reakci na zveřejnění informací o tzv. ázerbájdžánské prádelně, ostře odsoudil „pokusy ázerbájdžánskému režimu a dalších autokratických režimů ve třetích zemích o ovlivňování osob s rozhodovacími pravomocemi v Evropě prostřednictvím nezákonných prostředků.“

Oficiální meziparlamentní vztahy byly obnoveny v roce 2016 po čtyřleté přestávce. V prosinci 2021 se konalo poslední zasedání [Výboru pro parlamentní spolupráci](#). Poslanci, kteří se situaci v Ázerbájdžánu intenzivně věnují, vydali ke konfliktu řadu [prohlášení](#). Zdůraznili přitom, že je třeba vyjednat komplexní řešení, a poukázali na řadu problémů, které je třeba řešit: blokáda a vojenské obsazení Náhorního Karabachu, incidenty a útoky na hranicích, zadržování arménských občanů, nášlapné miny, štvavá rétorika, přístup pro humanitární pomoc a ochrana kulturního dědictví.

B. Volební pozorovatelské mise

Ázerbájdžán navštívili poslanci Evropského parlamentu, kteří se účastnili volebních pozorovatelských misí OBSE/ODIHR. Nicméně vzhledem k tomu, že všechny volby, jejichž konání tyto mise v zemi dosud pozorovaly, byly z hlediska mezinárodních požadavků považovány za nevyhovující, a že vydaná doporučení nebyla dodržena, se Parlament rozhodl, že k parlamentním volbám v roce 2015 ani k prezidentským volbám v roce 2018 pozorovatele nevyšle, a k pozorování parlamentních voleb v roce 2020 a volby prezidenta v roce 2024 nebyl pozván. Mise Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) vyslaná k prezidentským volbám v roce 2024 [uvedla](#), že se volby „konaly v restriktivním prostředí“ a byly „poznamenány potlačováním kritických hlasů a absencí politických alternativ“ a že se „zmenšil prostor pro nezávislé sdělovací prostředky, občanskou společnost a politické strany“. Konstatovala, že „dlouhodobá přísná omezení základních svobod sdružování, projevu a pokojného shromažďování jak v právních předpisech, tak v praxi jsou v rozporu se standardy pro skutečné demokratické volby“.

Joanna Placzek / Michal Jiráček
04/2024